

Skyddsvärda områden i Nynäshamns kommun

Områden som föreslås ges formellt skydd i kommunen är:

1. Fitunaån/Källstaån
2. Muskån/Hammerstaån
3. Östra Styran
4. Kronberget
5. Älby grustäkt
6. Stora Vika
7. Lövhagen
8. Västra skärgården (öarna Äppelgarn, Ramsholmen och Kråkskär med flera)
9. Herrhamraöarna

Utredningsområden för skydd:

10. Skogsområdet mellan sjöarna Tärnan och Transjön
11. Muskan med omgivning
12. Västra Styran
13. Fjättersjön med omgivning

Samtliga områden har höga naturvärden och/eller används som rekreatiomsområden av både kommunens invånare och besökare.

Planerade områden för skydd

Fitunaån/Källstaån

Området utgörs av en åsträcka i nordvästra delen av kommunen och är en del av åsystemen Dyån/Fitunaån och dess avrinningsområde. Både Fitunaån och biflödet Källstaån ringlar sig fram genom åkermarken. De branta strandbrinkarna längs Fitunaån betades i äldre tider, men kantas idag av en uppvuxen albård. I åns nedersta lopp ut mot Mörkarfjärden är de nedskurna stränderna bevuxna med en frodig ädellövsog. Ån meandrar i detta parti på botten av de djupt nedskurna strandbankarna, utbildade i de svämsediment som ån har avsatt under tiden efter inlandsisen. Längre uppströms, drygt en kilometer öster om gården, har ån skurit sig ner till 10–15 meters djup, i ett smalt bergspass. Detta är en av de djupast nedskurna bäckravinerna i länet. En djungelliknande vegetation växer nere vid åbädden och fallna jätteträd bildar brospann över ån, det finns gott om fina hålträd. Revor av humle klänger upp i träden. Vintertid kan man få se strömstare vid ån som

även har en stabil mink- och utterförekomst. Området präglas av en artrik mossflora och ett flertal ovanliga svampar växer här. Vid Fituna gård har sju olika arter av fladdermöss påträffats.

Ett avsnitt av ån norr om Källsta kvarn avviker starkt från omgivande områden. Det är den s.k. "Hin Håles trädgård". Det är möjligt att delar av skogen i de brantaste partierna vid ån aldrig varit avverkad. De äldre granbestånd som förekommer i sluttningarna ned mot ån har stort potentiellt värde som livsmiljöer för hotade arter.

Fitunaån är en av länets viktigaste havsöringsbäckar med en egen, troligen genetiskt ren stam. Ett omfattande arbete har lagts ned på att förbättra förhållandena för fisken; vandringshinder har tagits bort, lekbäddar har anlagts och strömpartier återskapats. På grund av de åtgärder man vidtagit i vattendraget förekommer det numera reproduktion av havsöring i biflödet Källstaån vilket inte hänt tidigare i modern tid. Vidare har flodnejonöga hittats vid inventering. Ån har sedan lång tid tillbaka problem med höga näringshalter och grumligt vatten. Bäverdämmen uppstår ofta i olika delar av området.

Kulturlämningar från brons- och äldre järnålder förekommer i Fitunaområdet. Vid Källsta står grunden av en gammal vattenkvarn kvar.

Fitunaån/Källstaån är riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB och merparten av området är riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap 6 § MB. Inom det utpekade området för skydd finns idag några skogliga biotopskyddsområden. Området ingår till största delen i regionalt utpekad viktig grönstruktur.

Muskån/Hammerstaån

Muskån, som även kallas Hammerstaån, rinner mellan sjön Muskan vid Ösmo tätort och Hammersta i kommunens nordöstra del. Den berörda åsträckan är en del av åsystemet Muskån/Hammerstaån. Ån hyser stora biologiska värden och är reproduktionslokal för bl.a. havsöring och id, samt är en viktig övervintringslokal för strömstare. Ån avvattnar sjön Muskan och flyter genom ett landskap som domineras av åkrar. Ett flertal mindre vattendrag och diken ansluter till Muskån. Ån är kantad av en trädbård och har en naturlig meandring kvar. I de västra delarna av ån utgörs tre partier av ravin, vilka pekats ut som nyckelbiotoper. Sjutton olika fiskarter har hittats vid provfiske i åns inlopp vid Hammersta, bl.a. havsöring, id, gädda, spigg, ål och vimma. Havsöringsförekomsten utgörs av en naturlig stam som kan betraktas som genetiskt ren vilket gör den mycket värdefull. Ett antal olika åtgärder har genomförts för att förbättra förhållandena för olika fiskarter i ån, främst havsöring. 2014 revs ett dämme nära åns utlopp och nu är ån tillgänglig för samtliga fiskarter fram till ett hinder vid Fors kvarn. Ännu ett hinder finns vid Vretafors samt vid Muskån utlopp. Det sistnämnda håller på att åtgärdas genom att en fiskväg anläggs. I ån förekommer bäver och som regel övervintrar strömstaren vid ån.

Förutom själva ån finns i området även betesmarker i det omgivande öppna landskapet som på sina håll uppvisar en rik, hävdgynnad flora med bl. a. kattfot, spåtistel, toppklocka, solvända, backnejlika och ängssvampar. Muskåns dalgång hyser även en mängd ovanliga insektsarter. Muskån är omgiven

av en gammal kulturbygd med mycket fornminnen. Särskilt landskapet kring Banksta, Jursta och Ogesta är en värdefull kulturmiljö.

Hela området utgörs av riksintresse för naturvården enligt 3 kap 6 § MB. Merparten av området utgörs av riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB. Området genomkorsas av järnväg och väg 73 vilka båda utgörs av riksintresse enligt 3 kap 8 § MB. Muskån/Hammerstaån ligger inom lokalt utpekad viktig grönstruktur (Ösmo värdekärna).

Östra Styran

Den utdikade sjön Östra Styran, som numera är en våtmark, ligger en knapp kilometer väster om Ösmo. Östra Styran utgör idag den sista resten av ett ursprungligen mycket omfattande våtmarksområde som sträckte sig mellan den då sammanhängande sjön Styran och Dyåns dalgång i centrala Sorunda. Ännu längre tillbaka, under stenålder (2–3000 år f kr), var sträckan mellan Styran och Fituna en mycket långsträckt havsvik. Under sista hälften av 1800-talet utfördes upprepade dikningsföretag som har givit området dess nuvarande utseende. Numera utgörs Östra Styran av ett cirka 126 hektar stort våtmarksområde som är mycket välbesökt av många olika fågelarter, samt större vilt som bäver, utter, vildsvin och älg. Östra Styran är (enligt beskrivningen av riksintresset) den värdefullaste fågelsjön i södra delen av Stockholms län. Här häckar ett stort antal fågelarter, varav många annars är ovanliga. Rörhöna och vattenrall har troligen länets största populationer i området. Östra Styran har också en mycket viktig funktion för rastande fåglar, särskilt under våren. På ett par ställen kantas våtmarken av strandängar. Ängarna mellan Västra och Östra Styran betas årligen.

1992 bildades Föreningen Östra Styrans Våtmarker i syfte att återskapa natur-, kultur- och rekreationsvärden i och kring våtmarken. Föreningen har tillsammans med kommunen bland annat utfört restaureringar samt förbättrat rekreationsmöjligheterna i och med uppförande av ett fågeltorn och en natur- och kulturstig. Restaureringar har genomförts i början av 1990-talet samt 2012–2014. 2018 inventerades fladdermöss kring våtmarken. Nio arter påträffades varav fyra är rödlistade (2020 års rödlista). I slutet av 2020 byggdes vägbron längs väg 225 över våtmarken om av Trafikverket. Vid ombyggnationen möjliggjordes passage för mindre däggdjur som t.ex. utter i brokonstruktionen.

Hela Östra Styran utgörs av riksintresse för naturvården enligt 3 kap 6 § MB. Våtmarken ligger delvis inom riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB, samt riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap 6 § MB. Östra Styran ligger inom lokalt utpekad viktig grönstruktur (Styrankilen).

Kronberget

Kronberget utgörs av en skogbevuxen höjd norr om Muskövägen ungefär två kilometer öster om Ösmo tätort. Skogen på höjderna domineras av tall och gran medan den som växer i anslutning till åkrarna domineras av ädellövträd och utgörs av bl.a. ek och hassel på relativt mager jord, men också av frodigare ädellövlundar belägna på glaciallera. Området har flera nyckelbiotoper kopplade till olika skogstyper.

Den morotslikt doftande vågiga rutlungmossan (*Conocephalum salebrosum*) och vaxmossan (*Douinia ovata*) har tidigare hittats inom området. Hotade och sällsynta fågelarter, orkidéer och olika naturvårdsarter finns rapporterade från området. Området ligger inom en värdetrakt för ek och ett flertal värdefulla ekmiljöer har inventerats i området av länsstyrelsen.

Området ligger inom riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB. Kronberget ligger inom lokalt utpekad viktig grönstruktur (Vidbykilen). Redan i dokumentet Översiktlig naturinventering för Nynäshamns kommun som arbetades fram 1988-1990 rekommenderades naturreservatsbildning av området.

Älby grustäkt

Älby grustäkt utgörs av de kvarvarande delarna av den gamla grustäkten väster om Lidatorp och torrbackar kring denna. Täktområdet övergår söderut i en avsmalnande åkerholme. Området har en unik insektsfauna och tidigare fanns här en koloni backsvalor. Fjärilen karminspinnare som tidigare var mycket ovanlig och är knuten till värdväxten stånds finns här. Stånds växer numera relativt rikligt i området och på flera platser längs väg 73 ner mot Nynäshamn. Den allra mest exklusiva insekten vid Älby är dock en skalbagge, kortvingen *Medon fuscus*. Denna art förekommer ingen annanstans i Sverige, och är i grannländerna endast funnen på enstaka platser i södra Norge. Arten är rödlistad som DD, det vill säga kunskapsbrist. Vetskapen kring artens krav på miljön är liten och den är troligen förbisedd då den är svårinventerad. *Medon fuscus* hittades vid tåkten senast 2008. Vid utbyggnaden av väg 73 förminskades tåkten och delades även upp av väg 545 som numera genomkorsar området. På den västra sidan sparades dock utrymme med tanke på *Medon fuscus*. Restaureringsåtgärder utfördes av Trafikverket för att gynna insektsfaunan. Restaureringen bestod bland annat av röjning av skuggande vegetation och insådd av nektar- och värdväxter. 2015 gjorde Trafikverket en uppföljning på restaureringsåtgärder där man konstaterade att området främst är artrikt med avseende på gaddsteklar knutna till sandmiljöer, men innehar även en rad andra insekter. Vid utvärderingen hittades en av de fyra arter som man specifikt letade efter, kilbiet (*Aglaopis tridentata*) som är rödlistad som sårbar (VU). Flera andra arter som är ovanliga eller naturvårdsintressanta observerades. Flera insekter som konstaterades under inventeringen har ett signalvärde eller kan räknas som ovanliga, vilket indikerar att Älbytäkten, trots tidigare stor påverkan, fortfarande kan räknas som ett område med höga naturvärden. För att bevara tåkten som ett artrikt område med höga naturvärden är det viktigt att området sköts så att dessa värden bibehålls. Framförallt är det viktigt att förhindra att tåkten växer igen.

Älby grustäkt ligger inom riksintresse de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB.

Stora Vika

Reservatsbildning av kalkbrottet i Stora Vika och dess närmaste omnejd pågår sedan 2015. Området har höga biologiska, kulturhistoriska och geologiska värden vilka alla är knutna till kalkberggrunden. Området har även höga värden för rekreation och friluftsliv. Läs mer om reservatsbildningen på kommunens webbplats.

Lövhamnen

Strax söder om Nynäshamns tätort ligger frilufts- och naturområdet Lövhamnen. Lövhamnen utgör tillsammans med Sofiero, Ringvägen/Strandvägen och skogarna vid Hamnvik/Sandhamn ett större sammanhängande, tätortsnära skogsområde.

Lövhamnen utgörs av en halvö med karaktäristisk och varierad skärgårdsnatur med hållmarker, öppna gräsmarker, sand- och stenstränder samt olika skogstyper och kärr. Skärgården har en tydlig inverkan på floran och på stränderna förekommer några ovanliga arter som vejde och strandärt. På tidigare brukad mark finns fortfarande ängsväxter trots upphörd hävd. Enligt en inventering från 2011 finns den starkt hotade tallhartickan här och flera nära hotade arter. Skogen innehåller på flera ställen stora mängder död ved, många gamla och grova ekar och flera nyckelbiotoper och naturvärdesområden finns utpekade av Skogsstyrelsen. Flera lövskogsmiljöer har en mycket intressant lavflora med många rödlistade arter, varav vissa endast hittas i landets finaste ädellövskogar. Merparten av Lövhamnen ligger inom en värdestrakt för ek. Öppna gräspartier, särskilt vid Sofiero, påminner om områdets historia som kulturlandskap, då ytorna tidigare brukades som åker. I området finns även intressanta geologiska förekomster, t.ex. flera grottor och halvön Knappelskär som skjuter ut i havet och sammanbinds med fastlandet av en tombolobildning.

Lövhamnen har sitt namn efter Löfhamnen, en gård som fanns här sedan 1800-talets andra hälft. År 1941 sålde dåvarande ägaren, generalmajoren Henri de Champs, gården liksom halvön till Nynäshamns köping, under förutsättning att området för all framtid bara skulle användas för fritidsändamål. Idag är Lövhamnens kaffeservering & vandrarhem inrymd i några av de hus som uppfördes runt 1920 som ekonomibyggnader och bostäder för gårdens arbetare.

I arbetet med Grönstrukturplan för Nynäshamns stad (2017) genomfördes en enkätundersökning som visade att Lövhamnen är mycket populärt att besöka. Lövhamnen och Ringvägen är de grönområden som flest kvinnor och män har angett att de besöker och som flest har angett som viktigt i enkäten. Lövhamnen, Ringvägen (Strandvägen) och Sofiero uppskattas bl.a. för att det är vackert, för möjligheten till avkoppling och till aktiviteter som lek och spel. Det finns många badvikar och stigar och skogen är rik på svamp och bär. Sedan 2019 finns två snitslade swimrunbanor och Lövhamnens kaffeservering & vandrarhem ligger nära parkeringen. Lövhamnen är lättillgängligt, särskilt sommartid då det finns bussförbindelse till området. Under 2021 arbetades en utvecklingsplan för området fram där olika typer av anordningar föreslås uppföras för att ytterligare gynna friluftsliv och rekreation.

Naturreservatsbildning av Lövhamnens friluftsområde samt delar av fastigheterna Lövhamnen 1:10 och 1:11 (numera Lövhamnen 1:6), inleddes 2005 men avslutades 2018 utan att något reservat bildats. Orsaken var bland annat att reservatsbildandet var avhängigt en detaljplaneläggning av området söder om Hamnviken som avbröts 2013 då marken såldes. Under reservatsbildandet genomfördes en naturinventering som uppvisade höga naturvärden över stora delar av området. Vidare inleddes en inventering av upplevelsevärden. Det är fortfarande av intresse att skapa ett formellt skydd för det område som det tidigare planerades för, dvs både på den kommunalt ägda marken samt den privatägda (delar av Lövhamnen 1:6) på grund av de höga värden som finns i området. I Grönstrukturplan för Nynäshamns stad föreslås att i ett första steg skydda den kommunägda södra delen av Lövhamnen, medan nästa steg är att på sikt låta den norra delen med Strandvägen ingå i naturreservatet.

Lövhagen ligger inom riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap 6 § MB, samt riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB. Lövhagen är utpekad i RUF 2050 som ett område med stora samlade rekreations-, natur- och kulturvärden. Hela området är utpekad som lokalt viktig grönstruktur (Lövhagens värdekärna).

Västra skärgården

Området utgörs av hav och skärgård och ligger väster om södra Lisö, i kommunens västra del. Bland annat ingår öarna Karta, Äppelgarn, Ramsholmen och Kråkskär. I området finns en mycket rik flora i ädellövlundar och på kulturmark, urkalkstensöar och fågelskär. Området är ett välbesökt friluftsområde. Den dominerande vegetationstypen på öarna är kala eller glest tallbevuxna hållmarker, med artfattig flora. På de större öarna finns tämligen omfattande partier av blandskog där inslaget av ädellövträd är stort. På Ramsholmen och Kråkskär finns grova träd av ask och lind som bär spår av äldre tiders lövtäkt, då trädens årsskott skars ner för att användas som vinterfoder. Delar av området ingår i en värdestrakt för ek och många stora och skyddsvärda träd har registrerats från öarna. En mycket rik lundflora förekommer på Ramsholmen och Kråkskär, även på Äppelgarn finns lundartade partier av stort botaniskt intresse. I området finns även en intressant svampflora, och höga värden för fågel. Fågelskyddsområde finns vid Korsholmen och Knappen.

Den lilla ön Karta består uteslutande av kalksten med inlagringar av leptit och skarnmineral. De växellagrade bergarterna har vackra veckstrukturer. Norra delen av ön, där kalkstenen varit renast, har nästan helt sprängts bort vid tidigare kalkbrytning. Den del av ön som finns kvar har på grund av kalken ett växt- och djurliv som avviker starkt från de andra öarna i arkipelagen.

Området är viktigt för friluftslivet där mycket av värdet ligger i att kunna finna "orörd" natur utan särskilda friluftsanläggningar.

Hela området ingår i riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB, riksintresse för naturvärden enligt 3 kap 6 § MB, riksintresse för sjöövningssområde för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB, samt riksintresse för yrkesfiske kust enligt 3 kap 5 § MB. Merparten av området utgör riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap 6 § MB, ön Karta utgör riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap 6 § MB.

Herrhamräöarna

Herrhamräöarna består av mellan- och ytterskärgård och ligger mellan Torö och Öja. Öar som ingår är bland annat Bottenholmen, Krokskär, Äpskär, Krogen, Storpellesholmarna, Stora och Lilla Grässkär och Norrskär. Området är ett viktigt häcknings-, rast- och övervintringsområden för sjöfågel och har bedömts vara ett viktigt reproduktionsområde för olika fiskarter. Här finns öar med kalkberggrund och rik flora och lägre fauna. Bebyggelse förekommer endast på Krokskär. Växtligheten på öarna är sparsam. På Bottenholmen växer en gles tallskog, och i skyddade lägen, bl.a. i en sänka på Stora Grässkär växer en vindtuktad alskog. Stränderna utgörs till största delen av klippor och stenstrand. Av störst botaniskt intresse är de öar där urkalksten förekommer i berggrunden; på Bottenholmen, Stora och Lilla Grässkär och Krokskär består berggrunden delvis av urkalksten, leptit och skarnmineraler, som bildar vackra veckstrukturer. På Stora Grässkär och Krokskär finns större öppna, flacka hållar där kalkstenen dominerar. Bl.a. på Krokskär förekommer fragment av ängsvegetation mellan urkalkstensklipporna.

Den känsliga flora och lägre fauna som är knuten till kalkberggrunden är mycket skyddsvärd. Bland annat hittades fetörtsblåvinge (*Scolitantides orion*) här år 2021 i ett livskraftigt bestånd. Arten är rödlistad som starkt hotad (EN) och är föremål för ett åtgärdsprogram. På Krokskär hittades även vit stjälkroksvamp (*Tulostoma niveum*) som varit föremål för ett åtgärdsprogram och riksinventering. Arten är numera rödlistad som nära hotad (NT).

Flera av öarna är viktiga häckningsområden för fåglar som fisk- och silvertärna, lärkfalk, tobisgrissla, svärta, roskarl, labb och grågås. Vintertid förekommer ibland flera tusen viggas och hundratals storskrakar. Utanför Ankarudden och i rännan till Landsort uppträder under den tidiga våren ejder och alfågel i stort antal. I Översiktlig naturinventering för Nynäshamns kommun 1988-90 benämns att "Området är av internationell betydelse för ejder. Dessutom av nationell betydelse för vigg, alfågel, svärta och storskrake."

Vissa av öarna har intressant geologi, till exempel har en klump av rent bly hittats i fast berg på Krokskär, vilket är en mycket ovanlig geologisk förekomst. Diabas slår igenom öarna i form av gångar av skiftande bredd.

Genom området passerar fritidsbåtar i stort antal. "Segelrännan" mellan Torö och Krokskär är den naturliga farleden mellan skärgårdshaven i öster och väster. Området är viktigt för friluftslivet, mycket av värdet ligger i att kunna finna "orörd" natur utan särskilda friluftsanläggningar. Känslig och skyddsvärd flora och fauna i området gör att det är viktigt att inte styra anläggningar för friluftslivet etc. till dessa öar. 2021 invigdes en ny handelsfarled, farled 518 eller "Herrhamraleden, som löper genom området.

Herrhamraöarna ligger inom riksintresse för friluftslivet och riksintresse för naturvården enligt 3 kap 6 § MB, riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB, yrkesfiske kust enligt 3 kap 5 § MB, befintliga och planerade farleder enligt 3 kap 8 § MB, samt riksintresse för sjöövningssområde för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB.

Utredningsområden för skydd:

Skogsområde mellan Tärnan och Transjön

Mellan sjön Tärnan nordväst om Segersäng och sjön Transjön väster om Hemfosa finns ett område med skog med höga naturvärden, delvis är skogen urskogslig. Området ingår som en del av kommunens största sammanhängande barrskogsområden. Nästan hela området består av barrskog, men lövinslaget är bitvis relativt stort. Hela området är kraftigt kuperat vilket ger upphov till ett mycket varierat mikroklimat och våtmarker utgör ett markant inslag. Ett antal intressanta skogsfåglar häckar i området och vid inventering av fladdermöss kring sjön Tärnan (2017) visade området högre värden än förväntat. Åtta arter hittades varav fransfladdermus var det mest intressanta fyndet. Sjön Tärnan kantas av vassar och omges av mosse och myrmark. Den närmaste omgivningen kring sjön är helt oexploaterad. Sjön har tre tillflöden och i söder ligger utloppet som rinner ut i vattendraget Tärnån. Storlom kan ses i området och stora mängder grodor passerar väg 546 på vandring från skogspartiet sydväst om sjön på våarna. Kring sjön finns en rik moss- och

lavflora som t.ex. violettgrå tagellav, lunglav, garnlavar och fällmossa. Hasselnok förekommer norr om Tärnan och storlom fiskar i sjön.

Norr om Tärnan ligger Tullberget. Området präglas starkt av de stora nivåskillnaderna. Barrskogen närmast järnvägen domineras bitvis av al som är resterna efter en utdikad alsumpskog.

Granbarkborreangrepp under senare år (2018 och framåt) har skapat en spännande miljö med stora mängder döda träd i detta område och vidare både norr och söderut längs hela utredningsområdets östra sida. Ek är ett markant inslag i hålltallmarkerna och här har bland annat lunglav hittats. Väster om Tullberget och söderut är ett större skogsbestånd avverkat sedan 2016. Skogsområdet norr om Tullberget har inslag av sumpmarker och områden med äldre skog.

Transjön är en näringsfattig stor sjö omgiven av barrskog och blandskog av olika typer. Här finns äldre grandominerad strand-/blandskog med relativt mycket död ved.

Nynäsleden, en del av Sörmlandsleden, löper genom området. Fiske med fiskekort är tillåtet i den södra bredare delen av Tärnan. Fiskekort tillhandahålls av Sportfiskarna. Tärnan är helt oexploaterad medan det i Transjön finns en brygga tillhörande en privat fastighet öster om sjön (Haninge kommun). I övrigt är Transjön helt oexploaterad.

Området ingår i Hanvedenkilen, viktig regional grönstruktur som pekas ut i RUF 2050. Området gränsar till Slätmossen- Borgbergets naturreservat, strax norr om området ligger Österby naturreservat.

Muskan med omgivningar

Området utgörs av sjön Muskan i Ösmo, öppen jordbruksmark genomkorsad av Lillån och skogsområden med bitvis mycket gammal skog. Delar av området är kraftigt kuperat. Höjdparter domineras av barrskog, medan lövskogsinslaget är mer genomgående i lägre partier. Hela området öster om sjön Muskan utgörs i huvudsak av barrskog i olika åldersfaser. Norr om Muskan finns ett stort, sammanhängande skogsområde med ett större inslag av hållmarker och ett antal våtmarker, av vilka flera har i stort sett opåverkade hydrologiska förhållanden. Torrfuror av ibland grova dimensioner ligger eller står på bergtopparna, ofta med hål som vittnar om att de är väl använda boträd. Bitvis växer grupper av grova aspar mot bergssidorna. Blockrik mark förekommer ofta i sluttningarna. Vid inventering av naturvärden på förstudienivå 2020 pekades delar av denna del av skogen ut som mycket skyddsvärt och troligtvis i behov av formellt skydd.

Vid Sjötäppan vid sydöstra Muskan utgör ädellövträden ett karakteristiskt inslag, liksom kring Körunda golfbana. Vid Hägnan finns mindre ängspartier. Vid en bergstopp vid Hagberga finns några jättegrytor med upp till en halv meters diameter utbildade i berget. Från området har intressanta mossarter som dunmossa rapporterats. Området har tidigare haft förekomst av tjäder och växten ryl. I området finns sammantaget flera delområden som är av stort intresse för naturvärden. Området är också intressant som helhet, eftersom det innehåller en relativt stor andel äldre skog, med förhållandevis låg grad av kulturpåverkan.

Sjön Muskan är 160 hektar stor och har varit reglerad, kanske så länge som sedan 1500-talet. Sjön har tidigare varit vattentäkt. Stora bladvassar utgör ett karakteristiskt inslag längs vissa delar av sjöns stränder. Mindre partier med alstrandskogar förekommer. I Muskan ligger sammanlagt sju mindre öar utspridda varav Storholmen är den största. Mariaholmen äger vissa naturskogslika

karaktärer med stormluckor och spår av skogsbrand. Sedan många år tillbaka är Mariaholmen häckningsplats för fiskgjuse.

Muskan utnyttjas för bland annat bad och fiske med fiskekort. I sjön finns stor abborre, gädda och gös. Vid sjöns sydvästra strand ligger Nynäshamns naturskola. En kommunal badplats planeras i Muskans södra del. Kring Muskan löper Nynäsleden som är en del av Sörmlandsleden. I utredningsområdet finns stora tysta områden, förmodligen det störta tysta området i kommunen.

Området ingår i både Ösmo värdekärna och Segersängskilen i den lokalt utpekade grönstrukturen.

Västra Styran

Västra Styran är kommunens näst största insjö och ligger ca 1,5 km sydväst om Ösmo tätort. Sjön är näringsrik, kantas av vass och är relativt oexploaterad. Sjön avrinner via våtmarken Östra Styran till Dyån/Fitunaån. Västra Styran har historiskt suttit ihop med Östra Styran innan den senare sänktes i omgångar under 1800-talet. Sjöns omgivningar utgörs av ett flackt landskap med övervägande åkermark.

Vid Västra Styran finns värdefull strandskog och vattenvegetation. Närmast sjön växer en välutbildad strandskog av grovvuxen al. Längs sjöns södra del finns en strandsumpskog med högsta klassningen i länsstyrelsens våtmarksinventering. Sumpskogen har mycket höga naturvärden. Inslaget av ask är påfallande stort i en del av de skogbevuxna delarna. Bitvis är fältskiktet av en extremt kvävegynnad typ, dessa partier återfinns mest i anslutning till kulturmark, bl.a. vid Lyngsta, och vittnar om att strandskogen här har en viktig funktion som kvävefälla. Vid Västra Styran förekommer bland annat häger, storlom, fiskgjuse och ormvråk. På den vida vattenspegeln brukar mängder av salskrake rasta i mars-april och oktober-november. Hägern häckar i en stor koloni på en ö i sjöns södra ände. Abborre, gädda och vitfisk och eventuellt flodkräfta förekommer i sjön. Sjön har flera år drabbats av fiskdöd under sommarmånaderna, troligtvis på grund av syrebrist då sjön är övergödd.

Västra Styran ingår i riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB. Delar av området ligger inom riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap 6 § MB. Västra Styran ligger inom lokalt utpekad viktig grönstruktur (Styrankilen).

Fjättersjön med omgivningar

Fjättersjön, eller Fjättern, ligger nordväst om Nynäshamns stad och ligger inbäddad i ett större skogsområde.

Fjättern är en relativt opåverkad, näringsfattig sjö. Sjön omges av en förhållandevis varierad vegetation vars trädskikt till största delen utgörs av barrträd. Fjätterns stränder är liksom den omgivande skogen varierad. Tallhällmarker och nakna hållar som stupar ner i sjön, strandnära skog av björk, al och sälg och igenvuxna vikar som domineras av flaskstarr, vass och kaveldun är de förekommande strandtyperna. Området är ett populärt friluftsområde med motions slingor varav ett har elljusspår öster och nordöst om sjön. Skogen har höga naturvärden och flertalet nyckelbiotoper och sumpskogar har identifierats. Nynäsleden, en del av Sörmlandsleden, löper genom området.

Norr om skogsområdet ligger Enebybanan där olika motorsporter utövas. Det finns även en skjutbana i de östra delarna av området.

Utredningsområdet ligger inom riksintresse för de samlade natur- och kulturvärdena i kustområdet och skärgården enligt 4 kap 1, 2, 4 §§ MB. Merparten av området utgörs av Berga vattenskyddsområde. I områdets östra del finns ett område skyddat genom naturvårdsavtal (Skogsstyrelsen). Område ligger inom utpekad viktig grönstruktur (Fjätterns värdekärna).